

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 368 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini.....	10
Usmonova Muattar Bahadirjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zini o'zi anglashida muloqotning o'rni	14
Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa	
Maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari	17
Dilsora Shodmonova	
Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях	24
Истамова Нигора Азимжановна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari.....	29
Saidova Nigora Olimovna, G'ulomova Shaxnoza Abdusalom qizi	
Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yo'llari.....	32
Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich	
Yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari.....	36
Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul o'g'li	
Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish.....	40
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	
Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline	44
Lola Mannobova	
Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries	48
Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qobiliyat, qiziqish va o'rganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejaları	51
Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik ko'rinishlari	55
Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi	
O'yin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni	59
Abdunazarov Abdumutal Olimovich	
Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari	64
Alimova Gulrux Farhod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv o'yin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	70
Axtamova Mohinur O'tkir qizi	
Oilaviy zo'ravonlikka uchragan ayollarni qo'llab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning o'rni	74
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, To'liqinova Muxlisaxon Jamshid qizi	
O'zbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida)	78
G'aybulloyeva Parvina Samandar qizi	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogeneza shakllanishi	82
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi	87
Hikmatova Yulduz Nuritdinovna	

Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari	91
<i>Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli	95
<i>Jamolova Farida Fatillo qizi</i>	
Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	98
<i>Jumagulova Gulziya Madiyarovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish	103
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish	107
<i>Maqsuda Maxsudovna Murodova</i>	
O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari	113
<i>Maxbuba Axatova</i>	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	116
<i>Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar	120
<i>Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari... ..	123
<i>Niyozova Maftuna Normaxmat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish.....	126
<i>Norbo'tayeva Iroda Yunusovna</i>	
Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi	130
<i>Nosirov Sardor To'lqinjon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	134
<i>Nosirova Ra'no Xamidovna</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	137
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli	142
<i>Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi</i>	
Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari	146
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	149
<i>Qurdasheva Bonu Bexzod qizi</i>	
Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi	153
<i>Rahimova Sarvinov Odilboy qizi</i>	
Musiqqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari.....	157
<i>Raximova Dilbar Rizakulovna</i>	
Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida..	161
<i>Raximova Maryam O'tkir qizi</i>	
Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni..	173
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	179
<i>Kurbonova Kamola Ilxomovna</i>	
Nutq madaniyati va notiqlik san'ati	183
<i>Mamadaliyeva Lola Shailyasovna</i>	
Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish	188
<i>Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich</i>	
Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati.....	192
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi	195
<i>Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna</i>	
Modern Teaching Methods in English Language Learning.....	199
<i>Sarvinoz Abdulhakimova</i>	
Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi	202
<i>Shahnoza Muhammadiyeva</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	205
<i>Shopulatova Nasiba Umirovna</i>	
Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari.....	208
<i>Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid</i>	
Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	211
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students.....	215
<i>Toshmamatova Marjona Olimjon kizi</i>	
Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik	220
<i>Toshpo'latova Mahina Farxod qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari	224
<i>Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi</i>	
Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations	228
<i>Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi</i>	
Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications.....	232
<i>Veronica Khatamova</i>	
Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi	236
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida	240
<i>Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova</i>	
Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish	246
<i>Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi</i>	
The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation.....	250
<i>Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.</i>	
Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan	254
<i>Saytbekova Svetlana Saylaubaevna</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	257
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	
Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari.....	260
<i>Xudaybergenova Zuxra Isakovna</i>	
Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari	263
<i>Yusupov Ma'mur Ma'rufovich</i>	
Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина.....	269
<i>Рахимова Шахзода Равшановна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari	273
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	276
<i>Xidirov Faxriddin Fozilovich</i>	
Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды	280
<i>Рахмонова Нилуфар Уткир кизи</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarda leksik-grammatik komponentni diagnostika qilish metodlari	284
<i>Mamatkulova Lobar Tolibjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning ta'limiy faoliyatini rivojlantirish.....	288
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Nutqdagi fonetik kamchiliklarning o'quv faoliyati va savodxonlikka ta'siri	293
<i>Xikmatova Saboxat Xusniddinovna</i>	
Oliy ta'limda sog'lom psixologik muhitni shakllantirish omillari	296
<i>Xusanbayeva Ziyoda Maxmutdjon qizi</i>	
Social-Psychological Factors of Increasing the Quality of Life	300
<i>Abdullaeva Ranazhon Matyakubovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy ko'nikmalarini rivojlantiruvchi zamonaviy o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning ilmiy-metodik asoslari.....	307
<i>Abdumalikova Gulchiray</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch hayotiy va fanga oid kompetensiyalarni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari.....	311
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Sayfullayeva Dilnoza Amrullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili darslarida madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	316
<i>Azimova Maftuna Azizbekovna</i>	
Talabalarda lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik asoslari	321
<i>Eshbekova Dilnoza Ibraimovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida moslashuvchanlikning psixologik xususiyatlari	324
<i>Fayziyeva Gulhayo Erkin qizi, Fatullayeva Manzura Idillo qizi</i>	
Naim Karimov talqinida Oybek badiiy tafakkurining biografik manbalari	327
<i>Jonpo'lotova Gulshoda Qobil qizi</i>	
Kurashchilarning kuch sifatini rivojlantirishda maxsus mashqlardan foydalanish	334
<i>Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy idealni shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari	337
<i>Saidova Malika Erkin qizi</i>	
Yengil atletika texnikalarini pedagogik mahoratni rivojlantirish metodikalarida qo'llash	340
<i>Sattarov Qarshiboy Narqulovich, Mirzayev Karim Mamarasul o'g'li</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlarida shug'ullanuvchilarning tezkorlik va chidamlilik sifatlarini rivojlantirishning innovatsion metodikasi	344
<i>Sattarov Sardor Sunnatulloevich</i>	
Innovatsion rivojlanish asosida uzluksiz ta'limning integratsiyalashgan mazmunini modellashtirish metodologiyasi.....	348
<i>Umarov Lutfillo Murodilloyevich</i>	
Milliy maktablarda rus tilini o'qitishda raqamli ta'lim resurslari va veb-saytlardan foydalanish metodikasi....	352
<i>Xolmirzayeva Munira Jahongir qizi</i>	
Педагогические основы повышения профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания высших образовательных учреждений	357
<i>Мавлянов Бахром Сангирович</i>	
Раннее выявление и мониторинг кожных заболеваний с помощью искусственного интеллекта: интегрированные архитектуры, алгоритмы и перспективы клинического внедрения	361
<i>Э. Ш. Назирова, Ш. Б. Абдусаломова</i>	

INNOVATSION RIVOJLANISH ASOSIDA UZLUKSIZ TA'LIMNING INTEGRATSIYALASHGAN MAZMUNINI MODELLASHTIRISH METODOLOGIYASI

Umarov Lutfillo Murodilloyevich

Qashqadaryo viloyati PMM Pedagogika, psixologiya va ta'lim menejmenti kafedra mudiri (PhD), dotsent

Annotatsiya: Ushbu maqolada uzluksiz ta'lim tizimi makonida innovatsion rivojlanish asosida integratsiyalashgan mazmuni modellashtirish metodologiyasi keng qamrovli ilmiy tahlil asosida yoritilgan. Tadqiqotda innovatsion jarayonlarning umumiy tushunchasi, innovatsion kompetentlik va innovatsion modul tushunchalari aniqlanib, to'rt toifadagi – tashkiliy, mazmuniy, texnologik va pedagogik – innovatsiyalar tasniflanadi. Integrativ mazmuni operatsion loyihalashning maqsadlari va bosqichlari, kasbiy amaliyotning yettita asosiy funksiyasi hamda innovatsion kompetensiyalarni bosqichma-bosqich shakllantirish mexanizmi batafsil tavsiflanadi. Ilmiy asoslash va metodologiyaning izchil tatbiq etilishi barcha kompetensiya turlarining – umummadaniy, umumkasbiy va maxsus kasbiy kompetensiyalarning – shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion ta'lim, integratsiyalashgan mazmun, innovatsion kompetentlik, modullash, kasbiy amaliyot, innovatsion jarayonlar, pedagogik innovatsiyalar, uzluksiz ta'lim.

Abstract: This article substantiates the methodology for modeling the integrated content of continuous specialized vocational education based on innovative development through comprehensive scientific analysis. The study defines the general concept of innovative processes, innovative competence, and innovative module and classifies four categories of innovations: organizational, content-related, technological, and pedagogical. The goals and stages of the operational design of integrative content, the seven main functions of professional practice, and the mechanism for the step-by-step formation of innovative competencies are described in detail. The scientific substantiation and consistent application of the methodology ensure the formation of all types of competencies – general cultural, general professional, and special professional competencies.

Key words: innovative education, integrated content, innovative competence, modularization, professional practice, innovative processes, pedagogical innovations, continuing education.

Аннотация: В данной статье на основе широкого научного анализа обосновывается методология моделирования интегрированного содержания непрерывного специализированного профессионального образования на основе инновационного развития. В исследовании определяется общая концепция инновационных процессов, понятия инновационной компетентности и инновационного модуля, классифицируются инновации четырёх категорий: организационные, содержательные, технологические и педагогические. Подробно описываются цели и этапы операционального проектирования интегративного содержания, семь основных функций профессиональной практики, а также механизм поэтапного формирования инновационных компетенций. Научное обоснование и последовательное применение методологии обеспечивают формирование всех видов компетенций – общекультурных, общепрофессиональных и специальных профессиональных компетенций.

Ключевые слова: инновационное образование, интегрированное содержание, инновационная компетентность, модульность, профессиональная практика, инновационные процессы, педагогические инновации, непрерывное образование.

KIRISH

Uzluksiz ta'lim tizimi makonini yaratish innovatsion muhit, innovatsion ta'lim mazmuni va innovatsion texnologiyalardan foydalanishni talab qiladi. Uzluksiz ta'lim tizimi makoni samaradorligining eng muhim omillari tashkiliy innovatsiyalar va ularni amalga oshirish faolligi, mazmunli innovatsiyalar va ularning variativ ko'pligi,

o'quv-dasturiy hamda uslubiy materiallarning innovatsion yo'naltirilganligi, abituriyentlar va talabalarning innovatsion salohiyati, ilmiy-pedagogik kadrlarning innovatsion kompetensiyasi, o'quv-moddiy resurslar hamda optimal qo'llaniladigan pedagogik va interaktiv texnologiyalar hisoblanadi.

Strukturalash, mazmunlilik va innovatsion yo'naltirilganlik samaradorlikning asosiy pedagogik shartlari sanaladi. UIKHT mazmuni tuzilmasining optimal qurilishi kasbiy ta'lim nazariyasi, integratsiya nazariyasi, modellashtirish nazariyasi, tizimli yondashuv hamda faoliyatning tizim hosil qiluvchi qonuniyatlariga asoslanadi. Uzluksiz ta'lim tizimi makonini modellashtirish, yaratish va rivojlantirishning umumiy yo'nalishi ta'lim dasturlarining innovatsion komponentlarini modellashtirish va amalga oshirish, mazmun integratsiyasini (uzluksizligini) ta'minlash hamda talabalarning o'quv, ilmiy va tadqiqot faoliyatini rivojlantirishdan iborat.

Tadqiqotimizda innovatsion jarayonlar pedagogik innovatsiyalarni yaratish, idrok etish, baholash, o'zlashtirish va qo'llashning boshqariladigan jarayonlari sifatida; innovatsion kompetentlik tegishli kasbiy sohadagi innovatsion faoliyatda bilim, ko'nikma, shaxsiy fazilatlar va amaliy tajribani ijodiy qo'llash qobiliyati sifatida; innovatsion modul esa asosiy kasbiy ta'lim dasturining UIKHT makoni doirasida innovatsion mazmuni o'zlashtirishga mo'ljallangan tarkibiy qismi sifatida asosiy tushunchalar tariqasida belgilandi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini ishlab chiqishga integrativ yondashuvning asosiy tamoyillari uzluksizlik, yaxlitlik, izchillik, innovatsionlik, ilmiylik, fundamentallik va amaliy yo'naltirilganlikdan iborat. UIKHTning innovatsion yo'naltirilgan makoni doirasida integrativ mazmuni modellashtirish kasbiy va umumiy o'rta ta'limning o'zlashtirilgan standartlari integratsiyalashgan hamda fanlararo mazmunini aniqlash va o'zaro bog'lashga asoslanadi. Muallif makonning integrativ mazmunini modellashtirish uchun bosqichma-bosqich mexanizmi taklif etadi:

- (1) mazmun integratsiyasining tuzilishi va maqsadini tanlash, bunda integratsiya yo'nalishi va modeli aniqlanadi;
- (2) sikllar va fanlar doirasidan kelib chiqib integratsiyaning maqsadga muvofiqligini dastlabki baholash hamda tegishli qaror qabul qilish;
- (3) integratsiyalashgan o'quv rejalari va dasturlar mazmunini SWOT-tahlil qilish, umumiy sikllar va fanlarni aniqlash, farqlash mezonlarini belgilash hamda integrativ o'quv rejasining tarkibiy modelini ishlab chiqish;
- (4) integratsiyalanayotgan ta'lim darajalari va mutaxassisliklarning nazariy hamda amaliy mazmunini birlashtirish asosida integratsiyalashgan modullarni ishlab chiqish, ya'ni 3-5 ta o'zaro bog'liq nazariy fanlarni qamrab oluvchi fanlararo modul va ixtisoslashgan fanlarni o'z ichiga oluvchi kasbiy modulni yaratish;
- (5) integrativ modullarni sinovdan o'tkazish;
- (6) innovatsion faoliyat doirasini kengaytirish, olingan natijalarni nazorat qilish va baholash hamda ishlab chiqilgan materiallardan boshqa ta'lim muassasalarida foydalanish bo'yicha qaror qabul qilish.

UIKHT makonidagi innovatsiyalar quyidagicha tasniflanadi:

- (1) tashkiliy innovatsiyalar – UIKHTning ko'p tuzilmali makoni va ular o'rtasidagi izchil aloqalar tizimidagi innovatsiyalar;
- (2) mazmunli innovatsiyalar – UIKHT makonining ko'p yo'nalishli va ko'p darajali mazmunidagi innovatsiyalar;
- (3) texnologik innovatsiyalar – UIKHT makonining integrativ mazmunini amalga oshirish usullari va vositalaridagi innovatsiyalar;
- (4) pedagogik innovatsiyalar – o'quv-uslubiy ta'minotni ishlab chiqish va amalga oshirish mexanizmlaridagi innovatsiyalar.

TAHLIL VA NATIJALAR

Integrativ mazmuni operatsion loyihalashning asosiy maqsadlari sifatida integrativ, bir nomli va birlashtirilgan modullarni hamda izchil kompetensiyalar ro'yxatini shakllantirish; ta'lim mazmunining kasbiy yo'naltirilganligini shaxs, mehnat bozori, iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy soha ehtiyojlari bilan uyg'unlashtirish; umumkasbiy funksiyalar asosida turli mutaxassisliklarni integratsiyalashga qaratilgan uzluksiz ta'lim mazmunini fundamentallashtirish belgilandi.

UIKHT makoni uchun integrativ mazmuni ishlab chiqishning majburiy talablari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- izchil umumiy va kasbiy kompetensiyalar ro'yxatidan asos sifatida foydalanish;
- turli mutaxassisliklar uchun integratsiyalashgan uzluksiz ta'lim modullarini ishlab chiqish va joriy etish;
- bir xil nomdagi mutaxassisliklar uchun izchil uzluksiz modullarning mavjudligini ta'minlash;
- ishlab chiqarish (kasbiy) amaliyotiga innovatsionlik elementlarini joriy etish;
- oraliq attestatsiyaning innovatsion shakllarini tashkil etish; ta'lim xizmatlari iste'molchilariga (talabalar va ta'lim muassasalari) yo'naltirilganlik;
- integrativ umumiy va kasbiy kompetensiyalarning shakllanganlik darajasini baholash uchun nazorat-o'lchov materiallari hamda baholash vositalarini ishlab chiqish.

Kasbiy amaliyotning integrativ mazmunini modellashtirish metodologiyasi amaliyotning yettita asosiy funksiyasini belgilaydi:

Birinchi – **moslashtiruvchi (rivojlantiruvchi) funksiya** bo'lib, kasbiy faoliyatning turli turlari bilan tanishish hamda kasbiy munosabatlar va aloqalar tizimiga kirish orqali amalga oshiriladi.

Ikkinchi – **ta'lim funksiyasi** bo'lib, bo'lajak mutaxassisning maxsus va o'ziga xos kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish hamda kasbiy ongini rivojlantirish orqali namoyon bo'ladi.

Uchinchi – **tarbiyaviy funksiya** bo'lib, real kasbiy faoliyatga kirishish talabani kasbiy tayyorgarligini mustahkamlaydi va unda doimiy mustaqil o'rganish hamda o'z-o'zini takomillashtirish zaruratini anglashni shakllantiradi.

To'rtinchi – **refleksiv-ijodiy funksiya** bo'lib, mutaxassisning refleksiv-ijodiy kompetensiyalarini shakllantirish, ularni real sharoitlarda sinovdan o'tkazish va takomillashtirish imkonini beradi.

Beshinchi – **diagnostik-prognozlash funksiyasi** bo'lib, UIKHT makonida individual ta'lim traektoriyasini amalga oshirish va takomillashtirishga xizmat qiladi.

Oltinchi – **kasbiy tayyorgarlikni fundamentallashtirish funksiyasi** bo'lib, nazariy tayyorgarlikni chuqurlashtirish va talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Yettinchi – **amaliyot uzluksizligini ta'minlash funksiyasi** bo'lib, bir ixtisoslik doirasidagi mutaxassisliklar va faoliyat yo'nalishlari bo'yicha amaliyot dasturlarida mazmun takrorlanishining oldini oladi.

UIKHT makonida talabalarning kompetentligini rivojlantirish uchun asosiy yo'nalishda amalga oshiriladi. Umummadaniy kompetensiyalar kasbiy faoliyatda innovatsiyalarning rolini tushunish, tegishli ilmiy usullarni tanlash, yangi bilim va ko'nikmalarni egallash hamda ilmiy tadqiqotlar natijalarini taqdim etish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Umumkasbiy kompetensiyalar innovatsion faoliyatni amalga oshirishga tayyorlik, uzluksiz ta'limning barcha bosqichlarida rivojlanish qobiliyati, yangi kasbiy vaziyatlarga moslashuvchan yondashuv kabi jihatlarni qamrab oladi. Maxsus kasbiy kompetensiyalar esa innovatsion (ilmiy-tadqiqot) faoliyatni amalga oshirish uchun texnologiyalarni tanlashga tayyorlik, ijodiy guruh faoliyatini tashkil etish hamda o'z faoliyatini refleksiv baholash qobiliyatlaridan iborat.

Innovatsion kompetentlikni parallel shakllantirish bosqichma-bosqich amalga oshiriladi:

- oliy ta'lim muassasasining 1-kursida mustaqil ish ko'nikmalarini o'zlashtirishdan boshlab;
- 2-kursda o'quv-tadqiqot faoliyatiga kirish va tadqiqotga oid umumiy kompetensiyalarni egallash;
- 3-kursda ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirishni davom ettirish hamda innovatsion faoliyatga qobiliyat va tayyorlikni oshirish;
- 4-5-kurslarda esa boshqa mutaxassisliklarni parallel ravishda o'zlashtirish uchun individual ta'lim traektoriyalariga chiqish nazarda tutiladi.

Innovatsion kompetentlikning shakllanishi kelgusida samarali ilmiy, kasbiy va ijodiy faoliyatning muhim omili hisoblanadi.

Metodologiyaning yakuniy ko'rsatkichlari bo'yicha UIKHT makonida integrativ mazmuni modellashtirish metodologiyasi quyidagi majburiy komponentlar mavjudligini hisobga olgan holda qurilgan: metodologik komponent – maqsadlar, vazifalar, tamoyillar, mazmun, usullar, faoliyat shartlari, faoliyat natijalarining tavsifi hamda uning innovatsion yo'nalishini belgilovchi mezonlar va ko'rsatkichlar; tashkiliy komponent – UIKHTning tashkiliy-uslubiy ta'minoti; didaktik komponent – o'qituvchi va talaba faoliyatining shakllari, usullari hamda vositalari.

XULOSA

Uzluksiz ta'lim tizimi makonini modellashtirish metodologiyasi ta'lim dasturlarining innovatsion komponentini amalga oshirishni, innovatsion jihatdan kompetent mutaxassislarni shakllantirish uchun tizimli yondashuvni, innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llashni, uzluksiz ta'limni kasbiy ta'limga integratsiyalashni hamda talabalar va kasbiy soha ehtiyojlarining innovatsion rivojlanish bilan bog'liq talablarini maksimal darajada qondirishni ta'minlaydi.

O'zaro bog'langan (integrativ) o'quv rejalarini amalga oshirish kasbiy faoliyatga sifatli amaliy tayyorgarlikni ta'minlaydi, talabalarning kasbiy rivojlanishini yaxshilaydi, ularning ilmiy va nazariy tayyorgarligini chuqurlashtiradi, shuningdek, kasbiy ijodiy-tadqiqot hamda innovatsion kompetentligini shakllantirishga yordam beradi. Ilmiy jihatdan asoslangan integratsiyalashgan innovatsion metodologiyani izchil tatbiq etish talabalarda barcha toifadagi kompetensiyalarning shakllanishini ta'minlaydi. Bu esa mazkur metodologiyaning nazariy va amaliy ahamiyatini to'liq tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Werbach K., Hunter D. For the Win: How Game Thinking Can Revolutionize Your Business. – Wharton Digital Press, 2012. – 148 p.
2. Abdullina O.A. General Pedagogical Training of a Teacher in the System of Higher Education. – M.: Prosveshcheniye, 1990. – 141 p.
3. Grebenyuk O.S. Pedagogy of Individuality. – Kaliningrad: KSU, 1995. – 94 p.
4. Monakhov V.M. Technology of the Teacher's Pedagogical Activity Design. – Volgograd: Peremena, 1995. – 230 p.
5. Shiyarov E.N., Kotova I.B. Development of a Personality in Education. – Rostov-on-Don: Phoenix, 1999. – 544 p.
6. Sorochinskaya E.N. Social Pedagogy. – Rostov-on-Don: RGPU, 2004. – 288 p.
7. Soboleva E.A. Professional Practice in the System of Specialist Training. – M.: Pedagogika, 2005. – 196 p.
8. Slastenin V.A. Pedagogy of Professional Education. – M.: Academy, 2004. – 368 p.
9. Ergashev Nuriddin G'ayratovich. Uzluksiz ta'lim sharoitida muhandislar malakasini oshirishni rivojlantirishning metodik shartlari. // Journal of Integrated Education and Research. ISSN 2181-3558. – 2022. – Volume 1, Issue 2 (July). – B. 54-59.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.